

ШАПОВАЛ

Людмила Петрівна
Shapoval26@meta.ua

УДК 368.04

АДАПТИВНІСТЬ СТРАХОВОГО РИНКУ
ДО УМОВ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

СКРИПНИК

Лариса Іванівна
malynka777@yandex.ruAN ADAPTIVITY OF INSURANCE
MARKET IS IN TERMS INSTABILITIES
OF MARKET OF FINANCIAL SERVICES
OF UKRAINE

к.е.н., доцент кафедри
фінансів і кредиту, Кремен-
чуцький національний універ-
ситет ім. Михайла Остр-
градського

Кременчуцький національний
університет ім. Михайла
Остроградського

У статті розглянуто місце та значення страхового ринку в структурі ринку фінансових послуг України, проаналізовано основні показники його діяльності, досліджено проблеми адаптації страхового ринку до умов нестабільної кон'юнктури ринку фінансових послуг і змін конкурентного середовища.

В статье рассмотрено место и значение страхового рынка в структуре рынка финансовых услуг Украины, проанализированы основные показатели его деятельности, исследованы проблемы адаптации страхового рынка к условиям нестабильной конъюнктуры рынка финансовых услуг и изменений конкурентной среды.

In the article a place and value of insurance market are considered in the structure of market of financial services of Ukraine, basic his performance indicators are analysed, the problems of adaptation of insurance market are investigational to the terms of the unstable state of affairs of market of financial services and changes of competition environment.

Ключові слова: страховий ринок, страхові компанії, адаптивність, ринок фінансових послуг, активи, капітал, фінансові послуги, нестабільність

Ключевые слова: страховой рынок, страховые компании, адаптивность, рынок финансовых услуг, активи, капитал, финансовые услуги, нестабильность

Keywords: insurance market, insurance companies, adaptivity, market of financial services, assets, capital, financial services, instability

ВСТУП

Ринок страхування є важливою складовою ринку фінансових послуг України. Він є джерелом акумуляції значних фінансових ресурсів, які в подальшому перетворюються в інвестиції та реалізує державну політику соціально-економічного захисту населення. Сучасний український страховий ринок перебуває на стадії інтеграції в світовий страховий ринок. Але в умовах постійно змінюваного макросередовища виникає проблема адаптації страхового ринку до умов нестабільності ринку фінансових послуг. Тому дослідження його розвитку та ролі на фінансовому ринку є актуальним питанням.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій

В Україні проблему розвитку страхового ринку та визначення його місця на ринку фінансових послуг присвячували свої праці такі вчені, як І.П. Малікова, І.П. Мігус, О.Є. Новіков, Сидоренко О.О. та інші. Але, незважаючи на значні наукові напрацювання у сфері страхування, аналіз останніх публікацій переконливо свідчить про необхідність дослідження питання

адаптації страхового ринку до умов нестабільної кон'юнктури ринку фінансових послуг.

МЕТА СТАТТІ полягає у дослідженні стану ринку страхування в умовах фінансової нестабільності ринку фінансових послуг та визначенні перспектив його розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Головним призначенням ринку страхових послуг є акумуляція значних довгострокових фінансових ресурсів, які є джерелом інвестицій розвитку фінансового ринку. Поряд із цим страховий ринок забезпечує ефективний захист підприємницької діяльності, раціональне формування використання коштів, призначених для здійснення державних соціальних програм, а також формує інфраструктуру фінансового ринку.

В Україні страховий ринок на теперішньому етапі свого функціонування не виконує всіх покладених на нього функцій, що потребує визначення його потенціалу в структурі ринку фінансових послуг (рис. 1).

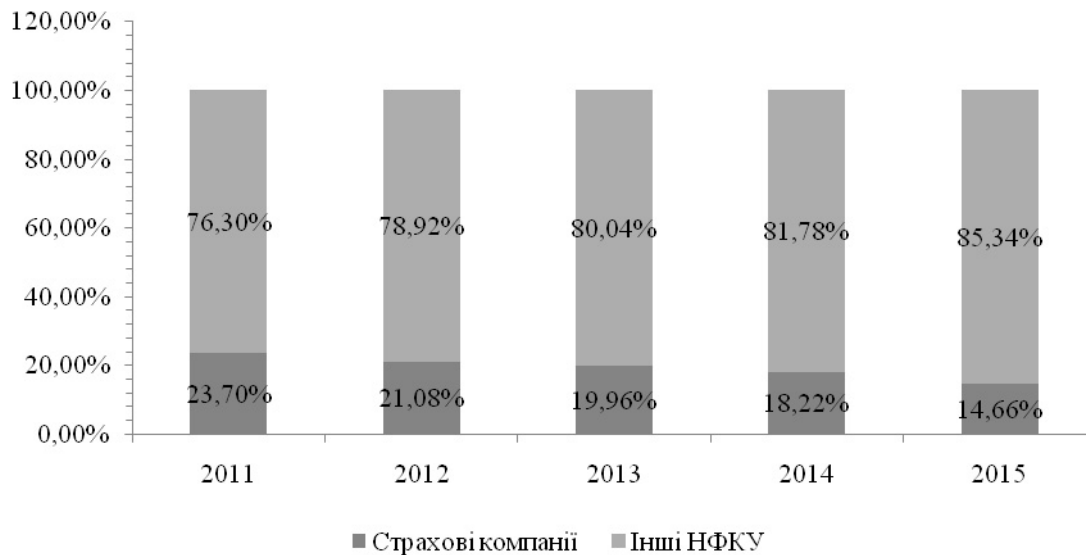

Рис. 1. Динаміка компаній ринку фінансових послуг

Виходячи з рис. 1 видно, що страхові компанії займають значну частину ринку фінансових послуг (20-15%). Але спостерігається негативна тенденція до зменшення частки страхових компаній в структурі ринку фінансових послуг на 9%. Це відбувається в наслідок зниження темпів економічного зростання країни та зниження рівня довіри населення до страхових компаній. Як результат відбувається скорочення обсягу страхових послуг на фінансовому ринку (рис. 2). При цьому спостерігається витіснення страхування іншими видами послуг, частка яких в структурі ринку фінансових послуг у 2015 р. порівнянні з 2011 р. збільшилася на 17%.

Отже, розглядаючи обсяг наданих послуг (табл. 1), то можна побачити зростання обсягу послуг іншими НФКУ протягом досліджуваного періоду на 191%. Тоді як зростання обсягу страхових послуг відбулося лише на 31%, переважно за рахунок зростання

страхування «life». Це свідчить про зростання попиту населення на накопичувальні контракти, які запропоновані пенсійною реформою в країні.

Найбільш вагомим серед видів страхування «non-life» є добровільне майнове страхування, яке складає більшу частину усіх обсягів. В цілому загальний обсяг послуг фінансового ринку значно коливається, вказуючи на нестабільність фінансового сектору країни.

Одним із основних показників, який характеризує діяльність фінансового ринку є обсяг активів. Активи – це ресурси в матеріальній і нематеріальній формах, використання яких призведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Динаміка активів фінансового ринку країни наведена на рис. 3.

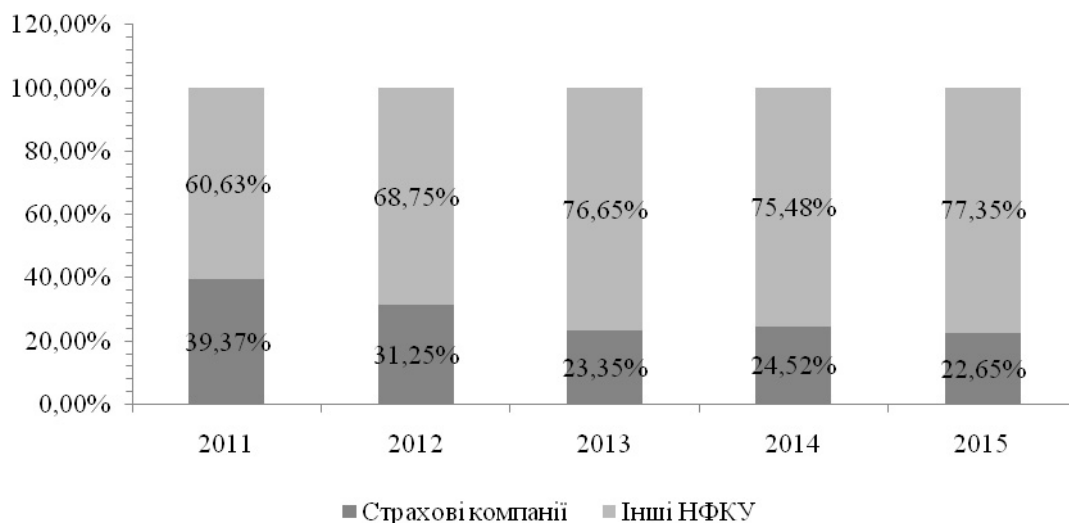

Рис. 2. Динаміка обсягу послуг на фінансовому ринку

Таблиця 1

Обсяг послуг на фінансовому ринку (млрд. грн.)

Установа	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Абс. відх.	Віднос. відх.
Інші НФКУ	34,8	47,3	93,9	82,2	101,4	66,6	191%
Страхові компанії в т.ч.:	22,6	21,5	28,6	26,7	29,7	7,1	31%
Страховання «life»	1,3	1,8	2,5	2,2	2,2	0,9	69,23%
Страховання «non-life»	21,3	19,7	26,1	24,5	27,5	6,2	29,11%
- добровільне особисте	2,3	2,8	3,5	3,2	3,2	0,9	39,13%
- добровільне майнове	14,4	12,2	17	16	17,1	2,7	18,75%
- добровільне страхування відповідал.	1,3	1,2	2	1,6	2,2	0,9	69,23%
- недержавне обов'язкове	3,3	3,5	3,6	3,7	5	1,7	51,52%
- державне обов'язкове	0,004	0	0	0	0	-0,004	-100,00%
Усього	57,4	68,8	122,5	108,9	131,1	73,7	128%
	100%	100%	100%	100%	100%		

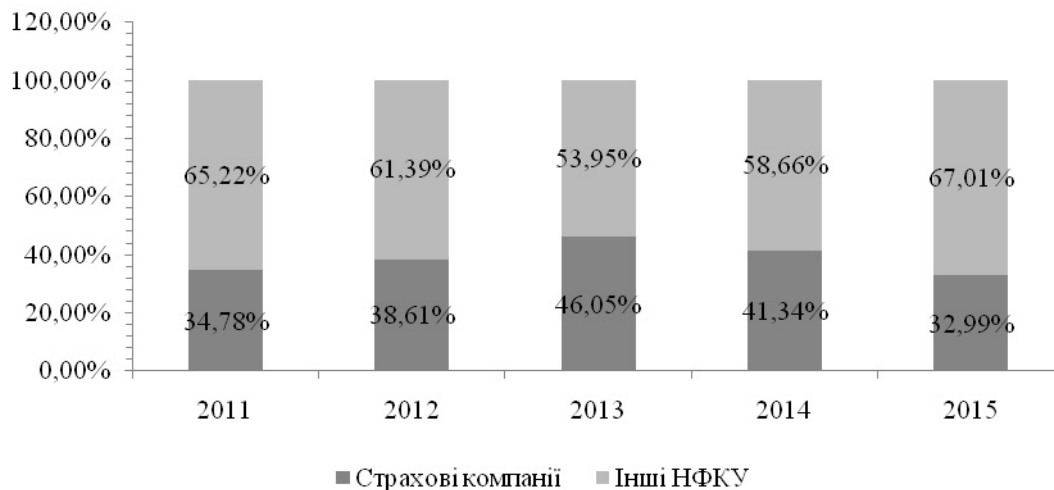

Рис. 3. Динаміка активів фінансового ринку

Протягом досліджуваного періоду частка активів страхових компаній в структурі активів фінансового сектору мала тенденцію до скорочення. Але при цьому їх частка серед загальних активів є дуже вагомою, займаючи більше третини сектору. Структура активів страхових компаній в грошовому виразі представлена в табл. 2.

Загальна сума активів страхових компаній має нестабільну динаміку. Зростання в 2014 р. відбулося лише через проведення переоцінки активів за справедливою вартістю, а в 2015 р. активи продовжили скорочуватись, через скорочення кількості страхових компаній та списання неліквідних активів із балансів страховиків. В

структурі активів страхового ринку переважають акції, депозити та сплачені статутні капітали.

Наступним важливим показником діяльності фінансового ринку є сформований капітал компаній (рис. 4).

Виходячи з даних рис.4 можна побачити, що з 2012 р. відбувається зростання частки капіталу страхових компаній у загальному обсязі капіталів ринку фінансових послуг. Це є позитивною тенденцією і свідчить про підвищення незалежності компаній та їх резервного потенціалу. Проте в 2015 р. обсяг капіталу страхових компаній скорочується. Основною причиною якого є погіршення економічної ситуації в країні.

Структура активів страхових компаній

Вид активу	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Абс. відх.	Віднос. відх.
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування»	28,6	48,8	37,9	40,5	36,4	7,8	0,27
- грош. кошти на поточ. рахунках	2,4	1,9	2,2	2,8	2,5	0,1	0,04
- депозити	7,8	8,7	9,3	9	12,6	4,8	0,62
- нерухоме майно	2	2,1	2	2	2,3	0,3	0,15
- акції	12,5	29,9	17,7	18	11,9	-0,6	-0,05
- облігації	0,7	1,5	0,8	0	0	-0,7	-1,00
- цінні папери	1,4	2,6	2,4	3,4	2,6	1,2	0,86
- права вимоги до перестраховиків	1,6	1,9	3	3,9	3,7	2,1	1,31
- інші	0,2	0,2	0,5	1,4	0,8	0,6	3,00
Обсяг сплачених статутних капіталів	14	14,6	15,2	15,1	14,5	0,5	0,04
Усього	42,6	63,4	53,1	55,6	50,9	8,3	0,19

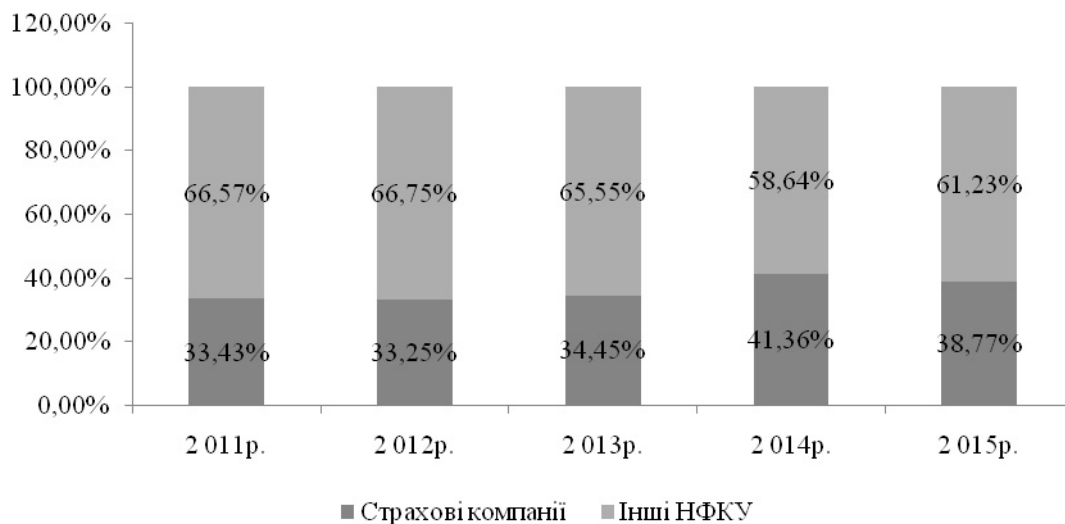

Рис. 4. Динаміка капіталу фінансового ринку

ВИСНОВОК

Отже, показники ринку страхування мають тенденцію до скорочення, але при цьому він займає вагому частину сектору фінансових послуг. Причинами адаптації страхового ринку до умов нестабільної кон'юнктури ринку фінансових послуг є економічна й фінансова криза в країні в цілому. Це не дозволяє ринку страхування розвиватися і посилювати свої позиції на ринку фінансових послуг.

Тому тільки за умови економічного зростання й проведення певних законодавчих реформ, страховий ринок зможе розвиватися та залишатися конкурентоспроможним. З метою адаптації страхового ринку до умов нестабільності ринку фінансових послуг та забезпечення його сталого розвитку відповідно до європейських стандартів, на держав-

ному рівні була розроблена «Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015-2020 р.р.» [1]. Програмою передбачені такі напрями діяльності:

- забезпечення макроекономічної стабільності в державі;
- забезпечення фінансової стабільності та динамічного розвитку фінансового ринку;
- розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового ринку;
- захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку.

Страхування, як складова фінансового ринку, також підлягатиме реформуванню на рівні з іншими фінансовими посередниками. Програмою передбачено стимулювати комплексний розвиток ринку страхових послуг за рахунок впровадження наступ-

них заходів: створення агентства зі страхування експортних кредитів, забезпечення розвитку напряму агостраховання, підвищення прозорості та ефективності роботи МТСБУ, створення передумов для розвитку ринку накопичувального страхування життя. Окрім цих заходів на страховий ринок будуть впливати і загальні заходи, щодо фінансового ринку, серед яких: удосконалення та гармонізація законодавства, відповідно зі стандартами Європейського Союзу; модернізація системи регулювання та нагляду; вдосконалення системи оподаткування учасників фінансових ринків.

Список використаних джерел

1. Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015 - 2020 роки [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua/ru/>
2. Малікова І.П. Статистичний аналіз страхового ринку України та його продукту / І.П. Малікова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право – 2015. – № 1. – С.84-92.
3. Мігус І.П. Характеристика тенденцій розвитку вітчизняного фінансового ринку як середовища

функціонування фінансових установ та джерела зовнішніх загроз їх економічній безпеці / І.П. Мігус, Н.В. Зачосова // Ефективна економіка – 2016. – № 2. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

4. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>

5. Національне рейтингове агенство «Рюрік» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rurik.com.ua>

6. Новіков О.С. Перспективи розвитку страхового ринку України / О.С. Новіков, О.Д. Сафонова // Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського – 2014. – № 5. – С.92-96.

7. Ринок страхування життя в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://finance.ua/ua>

8. Сидоренко О. О. Етапи становлення та розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ekona.org.ua>